

Maskinen som testet Quisling

Vidkun Quisling fikk i 1945 undersøkt hjernen med Rikshospitalets aller første EEG-apparat. Konklusjon: Alt er normalt . . .

NORMAL: EEG-maskinen var ny da Vidkun Quisling ble undersøkt i 1945. «Alt var normalt» i Quislings hjerne.

LENE SKOGSTRØM
TONE GEORGSSEN (foto)

Det er hundre år siden nevrologisk avdeling ved Rikshospitalet ble opprettet – eller «Nerveavdelingen», som det het den gang. En av avdelingens mer celebre pasienter gjennom tidene, var Vidkun Quisling, som i august 1945 ble bragt fra fengselet på Akershus festning til Rikshospitalet for å få undersøkt hjernen.

– Spørsmålet om Quisling kunne ha en hjernesykdom dukket opp forut for rettssaken mot ham. Undersøkelsene ble gjort her på avdelingen, forteller professor Rolf Nyberg-Hansen. Han fant tilfeldigvis papirene fra EEG (elektro-encefalografi)-undersøkelsene

av Quisling ved en opprydning da han overtok som professor i 1978.

EEG-apparatet hadde bare vært på avdelingen i to

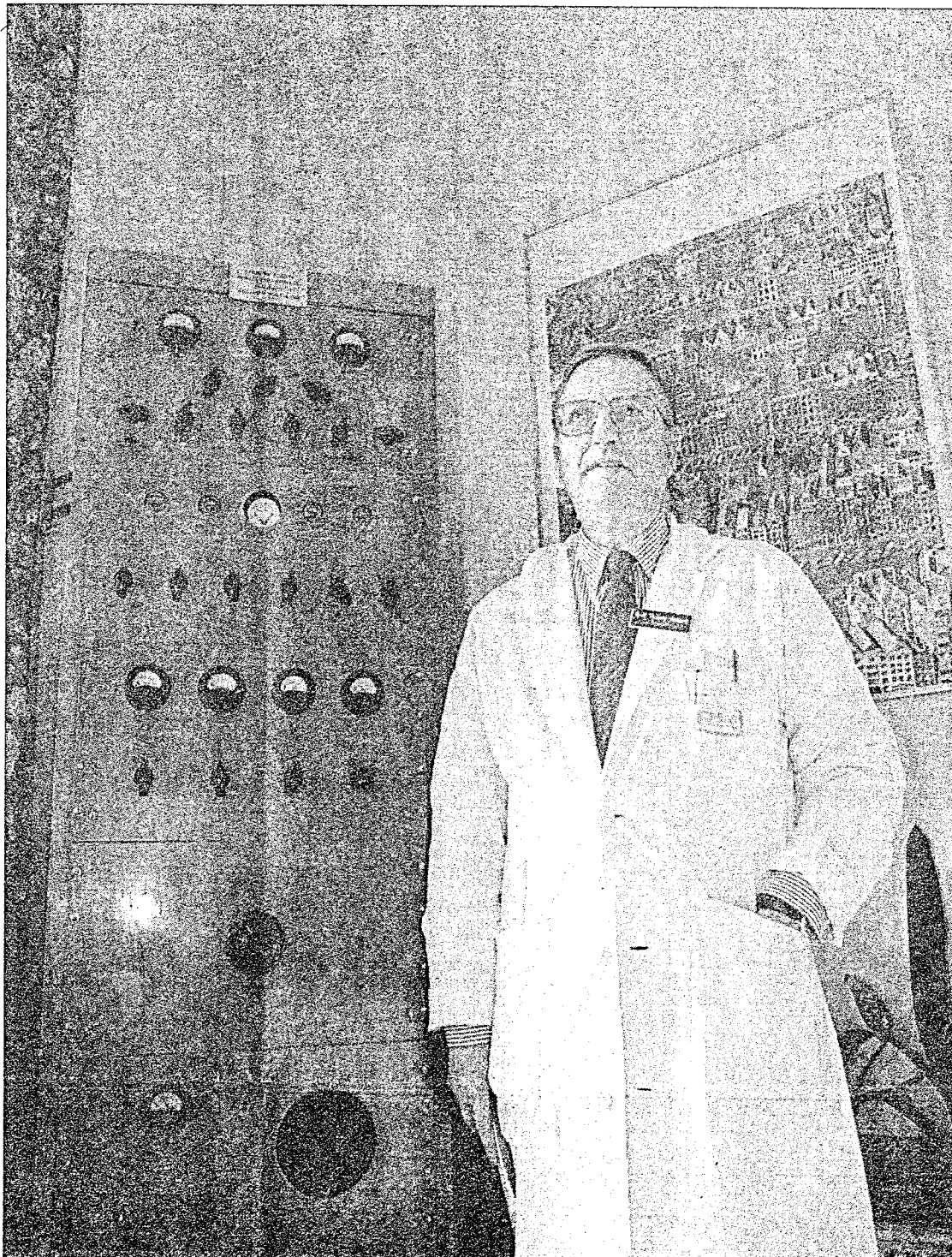
taljerte hjernebilder, og brukes mest i forskning for å finne ut hvilke deler av hjernen som tar del i forskjellige oppgaver.

For hundre år siden fikk lille Norge den andre nevrologiprofessor i verden. Det aller første professoratet i nevrologi ble opprettet i Paris i 1882. – «Nerveavdelingen» på Rikshospitalet overtok for avdeling for elektroterapi, som ble opprettet i

1885. Det var ikke mye man kunne gjøre for pasienter med hjernesykdom den gang. Det gikk mest på trening. Elektrotterapien tror jeg nok ikke virket noe særlig, sier Nyberg-Hansen.

– For 100 år siden kunne de

ikke en gang drømme om den innsikten vi har om hjernens funksjoner i 1995 – akkurat som vi i dag ikke kan forestille oss hva vi kan få av

109482

undersøkelse av Quisling ved opprytning da han overtok som professor i 1978. EEG-apparatet har bare vært på avdelingen i to år da Quisling ble undersøkt, og var fremdeles for en nymotens oppfinnelse å regne. Det ble kjøpt inn under krigen - forøvrig for penger som kona til daværende reservelege på avdelingen, Sigvald Refsum, hadde arvet!

- Det fortelles at da Quisling kom fra fengselet til Rikshospitalet for å bli undersøkt, stakk de andre pasientene hodet ut av rommene og ropte skjellsord til ham, sier Nyberg-Hansen.

Men noen sykdom på hjernen hadde Quisling ikke. Målingen av den elektriske aktiviteten i hjernen på EEG-apparatet viste at hjernen fungerte normalt. Legen som utførte undersøkelsene, bemerket imidlertid i papirene at pasienten hadde lett for å sovne og hadde tilløp til «søvnkurver».

Det gamle EEG-apparatet står i dag på utstilling i nevrologisk avdeling og ser med sine mange brytere og visere håpløst gammeldags ut.

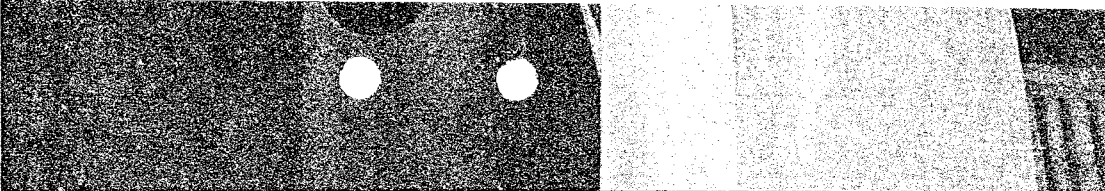
Nye teknikker

Spranget til dagens teknologi er voldsomt. I dag undersøkes fremdeles pasientene med EEG-apparater, men de ser ganske annerledes ut enn 1943-utgaven. I tillegg har man i de siste 15 årene kunnet kartlegge blodgjennomstrømmingen i hjernen ved såkalt SPECT-undersøkelse. - SPECT registrerer områder i hjernen som får unormalt mye eller unormalt lite blod, og måler dermed indirekte oksygenforbruket i hjernen, opplyser Nyberg-Hansen.

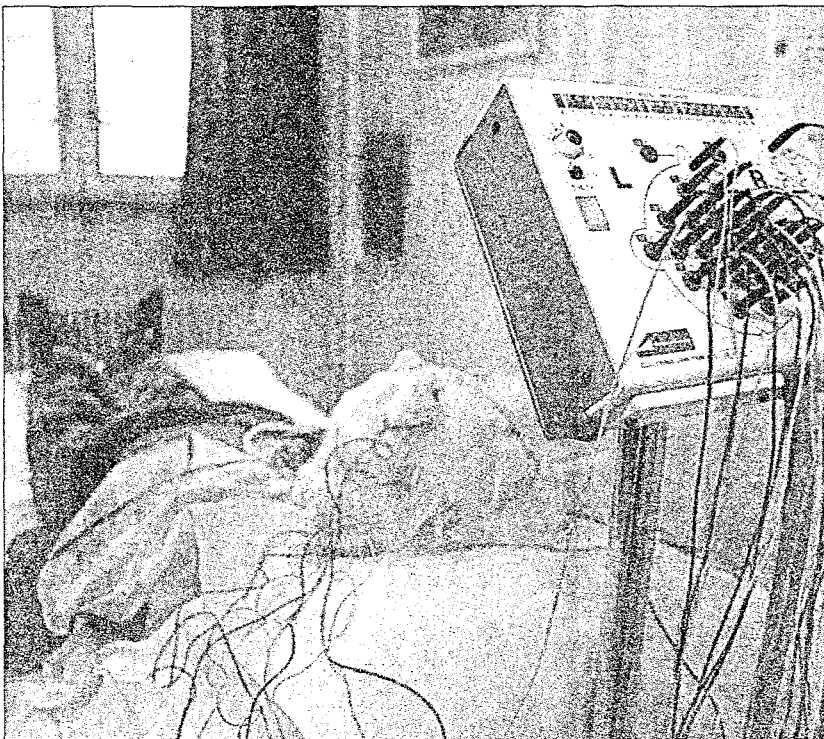
På SPECT-bildene sees det tydelig tegn til hjerne-slag, hjernesvulster eller epilepsi. Undersøkelsen kan i noen tilfeller avsløre sykdom lenge før pasienten merker symptomer. SPECT brukes også for å kartlegge normal hjerneaktivitet.

Den aller mest avanserte maskinen for å kartlegge hjernen - PET - finnes ikke i Norge. Den gir enda mer de-

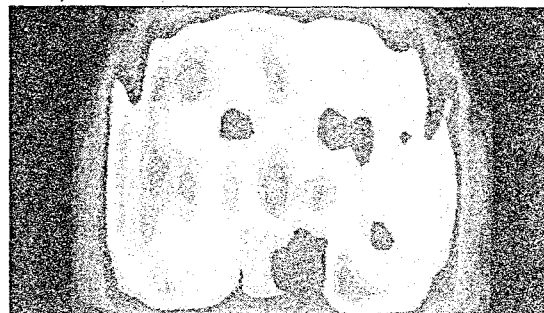
ikke en gang drømme om den innsikten vi har om hjernefunksjonen i 1995 - akkurat som i dag ikke kan forestille oss hva vi kan få av kunnskap de neste tiår. Vi står på terskelen til ny viten som kan gi oss mulighet til å forstå årsaken til flere hjerne sykdommer og oppdage nye metoder for behandling.

QUISLING-TEST: - Denne EEG-maskinen ble brukt ved undersøkelsen av Quisling i 1945, sier professor Rolf Nyberg-Hansen, som fant papirene fra undersøkelsen ved en tilfeldighet.

SPECT: Slik ser en spesialdesignet SPECT-maskin ut. Den måler blodgjennomstrømmingen i pasientens hjerne. Maskinen kan påvise bl.a. svulster, epilepsi og symptomer på truende hjerneslag.

FØR OG ETTER ANFALL: Bildet øverst viser blodtilstrømmingen i hjernen under et epileptisk anfall. (Hvitt, rødt og orange markerer mye blod, blått og grønt markerer lite.) Bildet under viser hvordan hjernen ser ut etter et anfall. Vi ser at det er lite blod i området der senteret for anfallet sitter. SPECT-utredningen viser hvilket område av hjernen legen skal fjerne ved epilepsioperasjoner.

